1937 ий
1
ийунь
№ 34 (318)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

Рвэзэ коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн горком орган

Отчот дэн сайлымашлан сайын йамдылалтман

Тачысэ номырэш ВЛКСМ Рӱдӧ Кимитэт III-шо плэнумын комсомол орган-влакын отчотышт да сайлымаш нэргэн пунчалжым пэчатлэна. Тудо тыгэрак палэмда: „мэмнан комсомол организацэ-влак совэтыштэ у систэм дэнэ сайлымашлан молодьож коклаштэ ончылно лийшэ йамдэ огыл, тидлан комсомолын пашаштыжэ йатыр ситыдымаш, йонгылыш паша влак улыт". Эн ондакшым шуко организацылаштэ ВЛКСМ устав пудыртымаш, дэмократичэский цэнтрализм дэч корангмаш, кооптацым илыштыш пуртымаш, комсомол массым мондымаш лийын шогэн. Мэмнан марий организацыштат тыгай факт шуко лийныт. Область конфэрэнцэ дэч вара организацэ мучко 5 ВЛКСМ райком да горком сэкрэтарь-влак плэнумэш кооптироватлалтыныт (Йошкар-Ола—Орликов, Звэнигэ—Баржов, Кужэнэр—Гудков, молат). ВЛКСМ райком бӱро-влак плэнумлан подчинитлыдымэ лийыныт да плэнум члэн-влакым вуйлатымаш пашаш шагал шупшыныт. Сэрнур райкомол пытартыш плэнумым члэн погыныдэ эртарэн да 11 плэнум члэным плэнумэш луктын, тудын олмэш вэсым сайлэн, тыгакак бӱрошкат кооптироватлымаш лийын. Торйал райкомол бӱро 1937 ийыштэ 13 кана кангашэн, 9 кангашыштэ 3 бӱро члэн вэлэ лийыныт. Райкомол члэн бӱро Томилов йолташ шкэ ойжо дэнэ ныл тин ик „бӱро кангашымашым" эртарэн, тудо тидэ „бӱроэш" 3 йэнгым комсомолыш пуртэн да моло йодыш-влак дэнат „пунчалым" луктын. Тыгэ дэмократичэский цэнтрализмым мондэн бӱрократ цэнтрализмыш шогалыныт.

Причин дэч посна комсомол гыч лукмаш, комсомол массым мондымаш, бӱрократланымаш йатыр организацылаштэ лийэдэн. Тидланак комсомолын рӱдӧ задачэ—воспитаньэ паша начар шындалтын.

Млanна ВЛКСМ уставын трэбытлымыжым шуктыман, тудым пудырташ нигӧат праван огыл. Комсомол органыш сайлымэ йэнгвлакым чылаштымат пашаш шупшын, утларак комсомол массэ дэкэ лишэмын, а ыштымэ паша нэргэн отчотым ыштэн, самокритик дэн критикым кумдан шарэн пашам большэвикла вэсэмдэн совэтыш у систэм дэнэ сайлымашлан йамдылалташ плэнум ӱжын.

Пунчал почэш 15 ийунь гыч 1 август мартэ тӱнгалтыш организацылаштэ отчот дэн сайлымашым эртарыман. Тидлэч вара 1 август гыч 1 сэнтьабр мартэ, район, ола организацылаштэ, 1 гыч 20 сэнтабрь мартэ область организацыштэ сайлымаш эртаралтшаш.

Жап шуко ок код, тидэ кугу пашалан бойэвойла йамдылалташ пижман. Кызыт чыла районлаштэ р а й о н комсомол актив погынымаш эртаралтэш. Тидын дэч вара чыла тӱнгалтыш организацылаштэ ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэт III-шо плэнумын пунчал-влакым да Косарэв йолташын докладшым кумдан умландарыман. Комсомолыштo шогыдымо рвээвлакым мондымаш огыл, нунылан тидэ пунчал - влакым да совэтыш сайлымаштэ нунын задачыштым умландарыман. Тӱнгалтыш комсомол организацэ-влаклан кызытак отчот дэн сайлымаш погынымашлан йамдылалтман. Райкомолын планжэ почэш погынымаш эртаршаш кэчылан чыла комсомолэцлан увэртарэн, шолып йӱклымаш нэргэн умландарыман да, погынымаш эртараш кызытак вэрым йамдылыман. Школласэ организацылаштэ тидэ паша эртармаш испытаньэ жапыштэ лийэш, садлан нунылан кызытак погынымашымат, испытаньымат сайын эртарымаш пашам организоватлэн моштыман.

В Л К С М райком-влак тидэ пашам эртарашлан планым ыштышаш улыт. Тӱнгалтыш организацылаштэ докладым ышташ тэргэн налмэ, грамытнэ комсомол активым ойрыман. Комсорг-влакым погэн, отчот дэн сайлымашлан йамдылалтмэ дэн эртарымэ нэргэн инструктажым ышташ кӱлэш.

Сайлымашлан й а м д ылалтмэ да отчот дэн сайлымашым эртарымэ годым критик дэн самокритикым ныгунамсэ дэч коч кумдан шарыман да политик воспитаньэ пашам, рэволюцион пижмашым чот пӱсэмдыман.

Тыгэ отчот дэн сайлымашым да совэтыш у систэм дэнэ сайлымашлан йамдылалтмашым бойэвойлан эртараш.

XVI-шо область партийнэ конфэрэнцэ почылтын

Йал озанлык коммунист кугу школын актовой залэшыжэ 29 майыштэ, кэчывалым 12 часыштэ марий область партийнэ организацын XVI-шо чэрэтан конфэрэнцыжэ почылто.

Конфэрэнцэ почылтмэк конфэрэнцын вуйлатышэ составшым сайлымэ. Прэзидиум состав 17 йэнг дэнэ ышталтэ. Виш йӱклымӧ почэш прэзидиумыш тыгай йолташ - шамыч пурышт: Попов (ВКП(б) Горький Обком), Врублэвский, Сапайэв, Мартинсон, Кашников, Сидоркина, Андрэйэв, Карачаров да молат.

Тидын почэш пӱтынь конфэрэнцын рӱжгэ совым кырымэ йӱк дэнэ почот прэзидиум сайлымэ. Почот прэзидиумыш тыгай йолташ шамыч пурышт: Сталин, Молотов, Каганович, Калинин, Ворошилов, Андрэйэв, Микойан, Косиор, Чубарь, Жданов, Ежов, Димитров, Тэльман, Хозэ Диас.

Паша прэзидиум дэн почот прэзидиум сайлымэ почэш конфэрэнцэ, мандат комиссым да рэдакционно комиссым — сэкрэтариатым сайлыш.

Конфэрэнцын вуйлатышэ составшым сайлэн пытарымэ почэш XVI область партконфэрэнцэ ончышаш пашам, конфэрэнцын паша ышташ тӱналмэ рэгламэнтшым пэнгыдэмда.

Тидын почэш ВКП(б) Обкомын пашажэ нэргэн отчот докладым Обком сэкрэтарь Врублэвский йолташ ыштэн. Отчот доклад 29 майыштэ пӱтынь эр засэданьым нальэ.

Кас засэданьыштэ рэвиз комиссын пашажэ нэргэн отчот докладым рэвиз комисс члэн Стрэлков йолташ ыштыш. Докладым колыштмо почэш Обком отчот доклад дэн рэвиз комиссын докладшэ почэш прэний тӱналье.

30—31 май кэчылаштэ Врублэвский йолташын докладшэ почэш прэний умбакыжэ шарлыш. Прэнийыштэ Соколов (Морко), Рӓбчиков (ВЛКСМ Обком), Баржов (Звэнигово), Путников (Йэласово) йолташмыт да молат кутырышт.

Алэксэйэв „Йӱдвэл польус" станцыш мийэн шуын

28 майыштэ 5 час эрдэнэ Йӱдвэл тэнгыз корно Главнэ управлэньэ „Йӱдвэл польус" станцэ гыч радиограммым налын. Тушто тыгэ ончыктaлтэш:

„...Тэнгэчэ, Моско жап дэнэ 15 дэн 18 час коклаштэ польусышто ийгэчэ ойар ыльэ. Тидэ жапыштэ Алэксэйэв мэмнан дэк чонгэшташ лэктын. Астрономий да радиокомпасын ончыктымышт почэш тудо лач мэмнан дэк чонгэштэн толын.

Алэксэйэв тыгэ увэртарэн: Рудольф острэв гыч Йӱдвэл польусыш чонгэштымыж годым тудо польус гыч лагэр вэк тура толын. Тугэ гынат, лагэрь кычалаш уто йӱлалтымым пытараш огыл манын тудо палэн налашлан шинчаш рэшитлэн.

Мазурукым Диксон остров колэш. Мэ тудын дэнэ йыгырэак улына, отличнэ радистна уло гынат, тудым муын огына кэрт. Очыни тудын радий волнажэ мэмнан гоч кайа.

Диксон островлан Мазурук дэнэ кылым кучаш кӱштымӧ. Пэрвой сай ийгэчэ лиймэш мэ кыл кучымашым ыштэн огына шукто гын, мэмнан ик самольотна тушко чонгэшта. Тачэ мэмнан коклаштэ торат—55 киломэтр. Шэвэльов".

Ийын коштшо ий станцыштэ паша шолэш

Йӱдвэл польус гыч 28 майыштэ тыгэ увэртарэныт: Алэксэйэв самольотын чонгэштэн толмыжо дэнэ колонийыштэ илышэ 29 йэнг мартэ шуын. Польарнэ станцыштэ илышэшамыч пашам чот ыштат. Талын строитлат. Лӱддымӧ зимовщик-шамычлан палаткэ ышталтэш. Тидэ палаткым Алэксэйэвын самольотшо кондэн.

Чарныдэ научно эскэрымаш ышталтэш. Мардэж двигатэль пашам нормальнэ ышта, аккомульаторым зарйадитла. Экспэдицэ кино опэратор Тройановский йолташ польусышто илыш пэш вийан эртымым эрэ эскэра, курымлан исторййыш пурышо событийын изи ужашыжгэ ончыктэн пуаш тырша.

Станцын кушто улмыжым эрэ палалтэш. Ий станцэ кэчывалкэ кайа. 28 майыштэ 0 часыштэ станцэ широтан 89 градусат 15 минутыштыжо, касвэл долготан 43 градусыштыжо лийын.

(ТАСС).

Совэт Ушэм Гэрой, Йӱдвэл польусыш чонгэштышэ самольотвлак командир Водопьйанов йолташ.

У польарнэ станцийын, Йошкар Знамӓ орденан начальникшэ И. Д. Папанин йолташ. (Наппэльбаумын фотожо).

65

Комсомол орган-влакын отчотышт дэн нуным сайлымаш

ЛУКЙАНОВ йолташын докладшə почəш ВЛКСМ Рӱдӧ Комитəт III-шо плəнумын пунчалжə

Комсомол орган-влак кӱшыч тӱҥалын ӱлкӧ шумəш сайлалтыт манын ВЛКСМ устав ончыкта.

Тугə гынат, шуко комсомол организацə сайлымашын дəмократий практикшə олмəш мучашдымын кооптацə ыштылмə корныш шогалын.

Комсомол орган составыш кандидатурым погынымаш дəн конфəрəнцылаштə комсомолəц-влакын шкə ончыктымышт олмəш, нуным чыла могырымат тəргымə да пəрсональнə йӱклымӧ олмəш, комсомол организацə-влакын вуйлатышышт кандидатурым ончыч „йəш“ шот дəнə, активын аҥысыр группыштыжо палəмдылаш йӧратəныт.

Погынымаш дəн конфəрəнцылаштə, правил сəмын, кандидатурым тəргаш прəнийым ыштəн огытыл, йӱклымаш спискə дəнə эртəн.

Тыгə йатыр организацыштə уставым пудыртəн эртарымə сайлымаш йара формальностьыш савырнəн, а ВЛКСМ члəн-влак кандидатур нəргəн кумдан кутырымаш дəч, вəс сəмынжə, кəлшыдымə кандидат влакым критиклаш да корандаш шкə законно правашт дəч лишитлымə лийыныт.

Комсомол организацə сəкрəтарь-влакым назначатлымаш, нуным комсомолəц-влакын шинчымышт дəн участвоватлымышт дəч поснак вашталтылмаш кумдан шарлəн.

ВЛКСМ — рвəзə-влакым воспитатлымə организацə. Тудлан комсомол активын у кадыржым выдвигатлымə да куштымо шотышто пашам пəҥгыдын, тыршəн ыштыман. Тугə гынат, комсомол организацə вуйлатышə влак у кадрым ончык лукмаштə пашам тошто сəмынак муҥьыртатылын, лӱдын ыштат, йужо пашайəҥгым вашталташ лийдымə нəргəн кызытат кутыркалат.

Комсомол Обком, крайком, нацрəспубликласə рӱдӧ комитəт, горком дəн райкомласə йатыр вуйлатышə-влак комитəт плəнумын рольжым волтəныт. ВЛКСМ уставыштə плəнумым ӱжыкташ ончыктымо срок, правил сəмын, чӱчкыдын пудырталтын. Плəнумлан йамдылалтмаш ӱмбач гына эрталтын. Плəнум пунчалыш формальнə ончəныт, тидлан лийын пунчал шуктымым тəргымашат лийын огыл.

Тӱҥалтыш организацə гыч тӱҥалын, Обком, крайком да нацрəспублик КСМ Рӱдӧ Комитəтыш шумəш, комсомол комитəт члəн влак комитəтын кəчə йəда ыштəн шогымо пашашкыжə огыт шупшылалт, шкə критик правашт да сəкрəтарь дəн комитəт пашайəҥ-влакын пашаштым тəргышаш праваштым огыт кучылт. Тидə-чыташ лийдымə факт.

Актив погынымаштə комсомол организацын илышыжə гыч политик дəн практик йодышым лончылышаш годым, погынымашым утларакшə иктаж могай торжəствəннə случайлан кəлыштарəн эртарат.

Йатыр организацыштə вуйлатымашын тыгай практикшə администрированьə пəлəдмашкə, бӱрократланымашкə да вуйлатымашым массə дəч торымашкə кондəн.

Тӱҥалтыш комсомол организацын погынымашыжə ВЛКСМ члəн влаклан идэй политик шотышто кушкашышт пəш кугу значəньан лийын шога.

Тугə гынат, комсомол комитəт-влак тӱшка погынымашын рольжым волтəныт, тудым конфəрəнцə, смəннə дəн цəх погынымаш дəнə вашталтəныт.

Вəрласə илыш гыч йодышым тӱшка погынымашлаштə шуэн лончылат, ончышаш пашам чӱчкыдын горком дəн райком-влак ончыктат. Погынымаштə лукмо пунчалым шуктымо шотышто мо ыштымым комсомолəц-влаклан, правил сəмын, огыт каласə.

ВЛКСМ устав комсомол организацə-влакын шкə комсомол огранизацышт ончылно жапын жапын отчот ыштышашыштым ончыкта.

Воспитатəльнə организацə улшо лəнин комсомолышто комитəт-влак пашам кумдан шинчышашын ыштəн шогат. Тидə шот—паша шуктымым чынак тəргымə, критик дəн самокритикым вийаҥдымə да вуйлатымə пашам сайəмдымаштə массын опытшым шотыш налын шогымо шотышто обӓзатəльнə условий лийын шога.

Тугə гынат, шкə паша нəргəн комсомолəц ончылан эрəак отчотым ыштəн шогышаш олмəш, пытартыш жапыштə шуко комсомол комитəт тыгə ыштымым йӧршəш чарнəн.

Тыгай кадыртылмаш утларакшə кӱртньӧ корно, вӱд корно дəн совхозласə политотдəллаштə комсомол пашам ончышо-влакын вуйлатымышт дəнə ыштышə комсомол организацылаштə шарлəн.

Чыла комсомол органым сайлымə годым шолып (тайнə) да пəрсональнə йӱклымашым илышыш пуртымаш ВЛКСМ организацə-влакын мучашыш шумəш кумда ушəм кӧргӧ дəмократийыш, ВЛКСМ члəн-влакын чын инициативə дəн самодəйатəльностьышкышт, нуным ушəмын активнə илышышкыжə упшымашыш вончымым ончыкта.

Шолып (тайнə) йӱклымашым илышыш пуртымаш ВЛКСМ-лан посна комсомол организацылаштə вуйлатымə пашаш шӱшкылтшӧ, альə шалатəн пытарыдымə контррəвольуционно троцкист, бухаринəц элəмəнт-влакым да моло тӱрлӧ двурушник кашакым пытараш полша, вуйлатымаш гыч массə дəч кӱрылтшӧ политик ротозэй, рвəзə бӱрократ, чиновник да болтун кашакым поктəн лукташ полша, комсомол организацылаштə чын вуйлатышə-влакым нунын политик дəн дəловой качəствышт дəнə ойраш йӧным пуа.

Тидым ончəн, ВЛКСМ Рӱдӧ Комитəт плəнум пунчалəш:

1. Комсомол орган-влакын отчот дəн сайлымыштым тыгай сроклаштə эртараш:

а) тӱҥалтыш организацылаштə 15 ийунь гыч 1 август мартə;

б) район, ола дəн округ организацылаштə 1 август гыч 1 сəнтьабрь мартə;

в) область, край дəн рəспублик организацылаштə 1 сəнтьабрь гыч 20 сəнтьабрь мартə.

2. Комсомол орган-влакын отчотыштым эртарымаштə тыгай порьадкым ышташ:

а) тӱҥалтыш организацыласə комитəт-влак шкə пашашт нəргəн комсомолын тӱҥалтыш организацыласə закрытə погынымашлаштə отчотым ыштышаш улыт; тӱҥалтыш организацыласə отчотно погынымашым конфəрəнцə-влак дəнə альə смəныштə лийшə погынымаш-влак дəнə алмаштымаш чаралтəш;

б) райком, горком дəн окружком-влак отчотым районласə, оласə, округласə конфəрəнцылаштə ыштышаш улыт;

в) обком, крайком да нацрəспублик КСМ Рӱдӧ Комитəт-влак область, край конфəрəнцылаштə да рəспубликласə сйəздлаштə отчотым ыштышаш улыт.

3. Комсомол комитəт влакын отчотышт комитəт плəнумəш ончылгоч пəҥгыдəмдалтшаш улыт. Пəҥгыдəмдымə отчот почəш тидə отчотым комитəт члəн-влак вəлə ыштəн кəртыт.

Комсомол комитəт-влаклан отчотым ожно чӱчкыдын лиймə сəмын „общо линий“ вəрч огыл, а вигак шкə практик пашашт нəргəн ыштыман, эртышə конфəрəнцын (погынымашын) пунчалжə кузə шукталтмым, политик-массə дəн пропагандə пашам сайəмдаш практик шотышто мом ыштымым, рвəзə влакын общəобразоватəльнə дəн тэхник тунəммашыштым кузə организоватлымым, культур йӱла шотышто нунын йодмыштым кузə шуктымым, комсомол озанлыкын могай состойаньыштə улмыжым, тудым тӧрлаташ мом ыштымым, отчот жапыштə комсомол организацын кузə кушмыжым, комсомолын посна тӱҥалтыш организацыжым пəҥгыдəмдаш кузə полшымым, комсомол актив коклаштə пашам кузə ыштымым, пионьэр отрӓд дəн школлан конкрəтнə кузə полшымым, тулəч молымат ойлəн пуман.

4. Отчот докладым тəргаш мыньар жап кӱлəшым прəзидиум огыл, а конфəрəнцə (погынымаш) шкə пунчалын палəмда. Прəнийыштə эн шуко дəлəгат выступатлəн кəртшə, манын ыштыман.

5. Комсомол комитəтын отчот докладшə почəш пунчалым дəлəгат-влак дəч пурышо прəдложəньə нəгызəш возыман да конфəрəнцыштə (погынымаштə) пəҥгыдəмдыман.

6. Комсомол орган-влаклан комсомолəц ончылан ончыкыжо отчотым ыштышышт тыгай порӓдкым ышташ:

а) тӱҥалтыш комсомол комитəт-влак тӱшка погынымаштə куд тылзылан ик кана отчотым ыштышаш улыт;

б) райком, горком да окружком-влак погынымаш дəн конфəрəнцылаштə талуклан ик кана отчотым ыштышаш улыт;

в) обком, крайком да нацрəспубликласə комсомол Рӱдӧ Комитəт-влак ола дəн районласə комсомол актив погынымашлаштə талуклан ик кана отчотым ыштышаш улыт.

7. Чыла комсомол органым сайлымаштə закрытə (шолып) йӱклымашым да пəрсональнə йӱклымашым пуртымылан кӧра, закрытə (шолып) йӱклымаш дəнə тəвə кӧм сайлыман:

а) тӱҥалтыш комсомол организацыла гыч—район дəн ола комсомол конфəрəнцыш, район, ола округ комсомол конфəрəнцыла гыч—область, край комсомол конфəрəнцыш да комсомолын нацрəспублик сйəздышкыжə дəлəгат-влакым;

б) цəх, участкə дəн факультəт организацыласə группорг, бӱро члəн дəн комсорг-влакым; комсомол комитəт члəным, комсомол комитəт укəан вəрыштə тӱҥалтыш организацə сəкрəтарь-влакым, райком, горком, окружком, обком, крайком дəн нацрəспубликласə КСМ Рӱдӧ Комитəт плəнум члəн-влакым;

в) тӱҥалтыш комсомол организацə комитəт члəн-влакым; райком, горком, окружком, обком, крайком, нацрəспублик КСМ Рӱдӧ Комитəт бӱро члəн дəн сəкрəтарь-влакым (тусо комитəт-влакын плəнумыштышт сайлалтыт).

8. Тӱҥалтыш организацылаштə комсомол орган-влакым тӱҥалтыш организацын тӱшка погынымашлаштыжə гына сайлыман, погынымашым конфəрəнцə манмə дəнə олмəштымаш чаралтəш.

9. Комсомол орган отчот дəн сайлымə порӓдкым палəмдаш да инструктажым ышташ ола дəн районласə комсомол актив погынымашым эртараш обком, крайком да нацрəспубликласə КСМ Рӱдӧ Комитəт-влакым обӓзатлаш.

* * *

ВЛКСМ Рӱдӧ Комитəт плəнум лəнин комсомолын чыла члəнжым шкəнжын вуйлатышə органышкыжə эн ончыл, политик шотышто тəргымə, большəвик партийлан прəданнə, практик пашаштə шымлымə йəҥым, шкəнжын маркс-лəнин образованьыжым чот нӧлтышӧ йəҥым палəмдаш да сайлаш ӱжəш.

МАРИИ АССР КОНСТИТУЦО ПРОЭКТ НЭРГЭН КАҤГАШАТ

Тунəмаш—права

„Звəзда“ колхозысо колхозник-влак (Йошкар-Ола район) колхоз погынымашəш Марий АССР Конституцо проэктым лончылышт.

Колхозник-влак Конституцо проэктым пəш куанəн ваш лийыч. Тəвə Смирнова Ольона тыгə ойлыш: ожно шəмəр марий калыкын йочаштлан тунəмаш эрык укə ыльə. Кызыт тидə права пуалтын. Мыйынат йоча влакəм чыланат школышто тунəмыт.

Фавстов М.

Саламлат

„Йошкар кəчə“ колхозысо колхозник-влак (Сотнур район) Марий АССР Конституцо проэктын кажнə статьажым сай лончылəн лəктыч. Нуно проэктым сайлан шотлəн саламлат.

Михайлов С.

* * *

„Йошкар пəлəдыш“ колхозысо колхозник-влак, (Кужəҥəр район) колхоз погынымашыш погынəн, Марий АССР Конституцо проэктым пəш куанəн лончылəн лəктыч.

Булыгин Г.

Кугу правам пушо проэкт

„Йӱлəдӱр“ колхозысо колхозник-влак (Роҥго район) колхоз погынымашəш Марий АССР Конституцо проэктым лончылышт.

— Тидə Конституцо проэкт мəмнан пəш кугу сəҥгымашнам ончыкта, да пызырналт илышə шəмəр марий калыклан пəш кугу правам пуа,—манын колхозник-влак Конституцо проэктым куанəн ваш лийыч.

Загайнов.

Брыльаков институтыш пураш йамдылалтəш

Брыльаков Микалə Марпəдинститут пəлəнсə 8 тылзаш подготовитəльнə курсышто тунəмəш. Тудын отмəткыжə ик прəдмəт дəнат посрəдствəннə укə, чыла прəдмəт дəнə хорошо дəн отлично отмəткым налəш.

— Институтыш тунəмаш пураш зачотым чыла прəдмəт дəнат отлично кучəм,—манəш тудо.

О. И

Польусыш мэмнан чонгэштымына

М. Водопьйанов
СОВЭТ УШЭМ ГЭРОЙ

Тӱньаштэ ик эл гына—мэмнан родинэ гына Арктикым сэнгышаш вэрч пашам чарныдэ да план почэш ышта. Арктикын совэт сэкторжо польарнэ станцэшамычын нугыдо сэтьыштдэнэ лэвэдалтын. Нуно ийгэчым, тэнгыз вӱд йогымым, польарнэ бассэйн тэнгызлаштэ ий кушкыла каймым тэргат. Тидэ пашашт кугу пайдам пуа. Пэрвой рэзультатшэ—Кугу Йӱдвэл Тэнгыз корным озанлык шотышто сэнгэн налмаш.

Кодшо ийын пэлыштыжэ Главсэвморпутьын управлэньыжэ кӱкшӧ ширэташ кайаш экспэдицым организоватлаш правитэльствын заданьыжым налын. У тӱньамбал рэкордым ыштымэ нэргэн ойлалтын огыл. Сэрйознырак паша нэргэн—Йӱдвэл польусым сэнгэн налмэ нэргэн ойлалтын.

Тидэ пашалан ныл нэлэ самольотым йамдылаш кӱлтымӧ ыльэ. Нуно научно пашайэнг группым налын, тудым Йӱдвэл польусын гэографий точкыштыжо волтэн колтышаш ыльыч. Нунак пэрвой зимовщик-шамычлан научно приборым, йӱлалташ матэриалым да кочкышым ситышын намийшаш ыльыч. Польусышто илаш срок ик ий палэмдалтын. Тидэ срок эртымэ дэч в а р а экспэдицэ самольот - шамыч зимовщик - шамычым польус гыч мӧнгӧ—Москош кондышаш улыт.

Правитэльствэнэ экспэдицэ начальниклан акадэмик О. Ю. Шмидт, чонгэштымаштэ тудым олмэштышылан — польарнэ авиацэ начальник ордэноносэц М. И. Шэвэльов шогалтымэ ыльыч. Польусышто илаш ойрымо научно пашайэнг группым палымэ польарник ордэноносэц И. Д Папанин вуйлатэн. Правитэльствэнэ заданьым шукташ ойрымо нэлэ самольот отрӓдын командиржылан мый шогалталтым.

Экспэдицылан йамдылалташ жап млэнна путырак шагал кодын. Тудо тылзэ дэнэ гына шотлалтын. Польарнэ исслэдованьым ыштымаштэ тидэ—альэ мартэ колдымо кӱчӱк срок. Классик польарник-шамыч--амэриканэц, канадэц дэн норвэжэц-шамыч кӱкшӧ ширэташ экспэдицым ик мыньар ий г о д ы м йамдылэныт. Шкэт гына польус лишкэ миймэн шушо амэрикан польарнэ исслэдоватэль Робэрт Пири шкэ экспэдицыжлан 23 ий йамдылалтын.

Совэт тэхникэ тӱньамбал тэхник кӱкшытыш шуын, а йужо областьлаштэ, мутлан, авиацыштэ, тудым сэрйознак эртэн кайа. Мэмнан элын куатан да пэрвоклассэ промышлэнностьшо уло. Тидэ чылажат пэш нэлэ экспэдицылан путырак кӱчык жапыштат сайын йамдылалташ йӧным пуэн.

Мэмнан родинын кочкыш промышлэнностьшо палынак ончык кайэн. Т у д о Арктикыштэ к ӱ л э ш л а н продуктым ойрэн ситараш млэнна полшыш.

Ма пэлэнна вишкыдэ консэрвым йӧршэш сэмынак ыжна нал. Мэ нуным кукшо да куштылго кочкыш концэнтрат (шӱр кубик-шамыч, кукшо шӧр, шоколад, моло) дэнэ вашталтышна. Садлан гына кажнэ корабльыштэ улшо чумыр экипажлан кум тылзылан ситышэ, тӱкаш лийдымэ кочкыш запас—стандартнэ тылзат пэлаш запас дэчат куштылгырак.

„Совэт польарник-влакын Йӱдвэл польусыш чонгэштэн каймэ карт.
(Прэссклишэ).

Польарнэ вургэмым ургаш шуко жап пытэн, шуко ышташ кӱлын. Экспэдицын чумыр чонгэштышэ—подйомно составшэ эн шокшо польарнэ обувым—нэбльуй (самырык шордо коваштэ) дэнэ ыштымэ нэнэц портышкэм да пунан чулкам чийэн. Чылалан коваштэ шэврон брьуко дэн замш круткым пумо. Кажныжын пунан брьуко, пунан тувыр, коваштэ да пунан пальто уло. Экспэдицын чыла льотчикшэ рывыж коваштан мэрлушко ужгам чийэн.

Экспэдицэ личнэ составын чумыр обмундированьыжым ойлэн пытарашат ок лий. Спискыштэ тудым ик мыньар страницэш возымо. Экспэдицын чумыр обмундированьыжэ эн сай качэствэ матэриал дэнэ ышталтын да кажнылан мэркэ (висымэ) почэш ургымо, манын каласымат сита. Тыгай вургэм дэнэ нимогай йӱштат лӱдмашын огыл. Мэ кылмыдэ, йужышто шуко шагат жап годым пашам ыштэн кэртына.

* * *

М о с к о гыч польусыш экспэдицэ тыгай маршрут дэнэ чонгэштэн: Нарйан-Мар, Амдэрма, Рудольф остров (Франц—Иосиф Мландыштэ) — Йӱдвэл польус. Чонгэштымэ корным ончылгоч йамдылымэ. Нарйан-Марыштэ, Жэланий мыс дэн Рудольф островыштo радиомайакым шогалтымэ.

Кодшо ий шыжымак Рудольф островышто шушаш экспэдицылан базым оборудоватлымэ. Тушто мэтэоролог наблюдэньым чарныдэ ыштышэ польарнэ станцым, илымэ пӧрт дэн аэродромым ыштымэ.

Йӱдвэл польусышто иктат лийын огыл. Тудо могайрак—тидым иктат пэнггыдын каласэн ок кэрт. Арктикын кӱшыл ширэташтыжэ лийшэ да самольот дэн дирижабль дэнэ польус ӱ м б а ч чонгэштэн кайшэ польарнэ исслэдоватэль-шамыч--чумыр Йӱдвэл польус район куатлэ паковый ий дэнэ пэтыралтын—манын пэнггыдэмдат. Тыгэжэ мэмнан нэлэ корабль - шамычлан шинчаш кэлшышэ тӧр площадкэ-шамыч польусышто улыт, —манын ӱшанаш лийэш.

Самольот-шамыч 22 мартыштэ Моско гыч 12 шагатат 35 минутышто лэктыч, Архангэльск воктэн Холмогорыш сайын шуыныт. Корнышто шагатлан кыдал шот дэнэ 217 километрым кайэныт. Тыштэ ийгэчэ начар лиймылан чумыр группо ик мыньар кэчылан кучалтын, адак самольот орвамат йэчэ дэнэ вашталташ кӱлэш ыльэ. Самольот-шамычым нэлын грузитлымылан лийын йэчым вашталтэн шындымэ паша нэлэмын. Самольот-влак 22 тонн н э л ы т а н ыльыч. Чонгэштымын вэс этапшэ Холмогоры — Нарйан-Мар ыльэ. Тидэ корным шагатыштэ 240 километр писылык дэнэ сайын каймэ.

Умбакыжым—Н а р й а н-Мар гыч Рудольф островыш чонгэштымаш. Тыштэ чонгэштышэ экспэдицэ польусыш тӧрштымӧ пытартыш этаплан сайын йамдылалтэ. П э р в о й задачым шуктымо нэргэн — польусыш сайын волэн шичмэ нэргэн увэрым 21 майыштэ кастэнэ Йӱдвэл польус радиостанцэ чумыр эллан, ССР Ушэм правитэльствэ дэн партийлан увэртарэн.

Лишыл кэчылаштэ экспэдицын самольотшо-шамыч польусыш польарнэ станцын оборудованьыжым намийат. Ныл лӱддымӧ йэнг—Папанин, Крэнкэль, Ширшов дэн Фэдоров—Йӱдвэл польусым „илымэ вэрыш" савыраш пижыт.

Йошкар-Оласэ комсомол актив погынымаш гыч

27 майыштэ Йошкар-Оласэ комсомол активын погынымашыжэ лийэ. Погынымаш ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэт III - шо плэнумын итогшо нэргэн горкомол сэкрэтарь Орликов йолташын докладшым колышто. Доклад почэш прэньыштэ 17 йэнг ойлыш.

Прэньыштэ ойлышо-влак ВЛКСМ горкомын тӱнгалтыш комсомол организацэ-влакым начар вуйлатымыж нэргэн да нунылан кӱлэш полышым пуэн шогымо олмэш администрироватлэн шогымыжым критиковатлышт. Тыгакак Орликов йолташ шкэ докладыштыжэ совэтыш у сайлымэ систэм почэш сайлымашлан комсомол организацэ - шамычым йамдылымэ дэн комсомолышто воспитатэльнэ п а ш а м сайэмдышашыв практик задачыжэ - влак нэргэн ойлышаш олмэш, тӱнгалтыш комсомол организацэ-влакым гына критиковатлыш, манын прэньыштэ ойлышо-влак ончыктышт.

— Орликов йолташ горкомын ситыдымашыжэ нэргэн ик мутымат ыш каласэ, бӱро члэн-влакшылан гына кок мут дэнэ общо характэристикым пуыш,—манын Кротов йолташ (Комшкола) ойлыш.

Горкомоллан политик воспитатэльнэ пашам сай ш ы н д а ш, рэвольуцион шижмашым кӱш нӧлталаш, самокритикым кумдан шараш кажнэ актив погынымаштэ, плэнумышто ончыкталтын. Тугэ гынат, ВЛКСМ горком тыжэч нимогай вывоцым ыштэн огыл. Бӱроэш 235 ончымо паша гыч, 8 ончымо пашажэ гына политик-воспитатэльнэ характэран ончалтын. Садлан посна тӱнгалтыш комсомол организацылаштэ (типографий, горсовэт, маслозавод да т. молат) политучобо пашам начар шындымэ. Горсовэт комсомол организацыштэ посна комсомолэц-влак Васильэв, Пиварцэв политучобыш коштмо годым шуко прогулым ыштэныт да йамдылалтдэ коштыт. ОСПС комсомол организацын сэкрэтарьжэ Музуров С. йолташ политшколыш шкат коштын огыл.

— Горкомолын п а ш а-йэнгжэ влак вэрласэ комсомол организацыш лэктын, политучобым сайын организоватлаш начар полшат. Рэспубликанысэ мландэ пӧлка комсомол организацэ пэлэнсэ политкружокын ситыдымашыжэ пэш шуко. Нинэ ситыдымашым кузэ тӧрлаташ огына палэ. Малинин йолташым шуко кана ӱжын улына гынат, тудо ик канат толын ончэн огыл. Адак рэспублик мландэ пӧлкаштэ буржуазнэ национализмат кумдан шарлэн шогэн ыльэ. Кызыт националист-влакым тӱжвакэ лукмо. Тугэ гынат, мэ тидын дэнэ шогал огына кэрт, млэнна горкомол дэч шуко полыш кӱлэш, маньэ Жданов йолташ.

Ола комсомол организацыштэ комсомол дэмократий пудыртымашат лийэдэн. Тэвэ Новиков йолташым бӱро члэныш иктат ойрэн огыл, но горком комсомол тудым бӱро члэнлан шотлэн.

Горкомол актив-влакым кӱлэш сэмын вуйлатэн, нунылан полышым пуэн шогэн огыл. Тэвэ Лобов (Фэльдшэр акушэр школ), Эскайэва (кид пашалан тунэммэ школ), тулэч моло-влакат комсомол организацыштэ сэкрэтарьлан кызыт гына сайлымэ улыт.

Комсомолышто шогыдымо рвээ-влак дэнэ паша йӧршын огэш ышталт. Тэвэ Чодра тэхник институтышто 300 рвээ уло. Тугэ гынат, тушто 1936—37 ийлаштэ комсомолыш 7 йэнгым гына пуртымо, типографийыштэ 5 йэнгым, банкэ организацыштэ ик йэнгымат пуртымо огыл.

Посна тӱнгалтыш комсомол организацылаштэ комсомол погынымаш огэш эрталт. Йужо вэрэ эртарат гынат, нимогай самокритикым огыт шарэ. Тэвэ хлэбопэкарнэ пэлэнсэ комсомол организацыштэ 2 ий мартэн погынымаш лийын огыл.

15 ийунь гыч комсомол орган-влакын отчот да сайлымаш тӱнгалэш. Тидэ у сэмын сайлымэ кампаньым критик дэнэ самокритикым кумдан шарэн, рэвольуцион шижмашым пӱсэмдэн, чыла ситыдымаш - влакым пытарэн оласэ комсомол организацэ-влаклан ваш лийман.

ОТЛИЧНЭ СДАТЛАТ

Азйал пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-влак (Морко район) Бэкэшэв И., Новиков С, Стэпанов А., Стэпанов З., Савэльэв В., Йангэлов матэматик, марий йылмэ, руш йылмэ да руш литэратур дэнэ испытаньылан сай йамдылалтмышт дэнэ испытаньым отличнэ сдатлышт.

Моло прэдмэт дэнак тыгак сдатлаш тыршат.

Йаковльэв И.

Школышто провэрочнэ испытаньэ. Сӱрэтыштэ: Йошкар - Ола тӱнгалтыш школын 4-шэ классыштыжэ тунэмшэ Фридман Мара дэн Дмитрийэва Вальа диктант дэнэ налмэ отмэткыштым ончат.

ВЛКСМ обком плэнум члэн-блаклан

1937 ий 5 ийуньышто эрдэнэ 10 шагатлан ВЛКСМ Маробкомын V-шэ плэнумжо почылтэш.

ОНЧЫШАШ ПАША-ВЛАК:

1). ВЛКСМ Рўдö Комитэт III- шо плэнумын пунчалжэ-влак нэргэн. (Докладчик—РĂБЧИКОВ йолташ)

2). Район, ола да область комсомол конфэрэнцэ эртарымэ срок нэргэн.

Плэнумыш ВЛКСМ обком плэнумын чыла члэнжэ дэн ВЛКСМ райком сэкрэтарь-влак ўжалтыт.

Обкомол—РĂБЧИКОВ.

Пэрвой тираж лийын

1937 ий 25-26 май кэчылаштэ Моско олаштэ кокымшо вичийаш (нылымшэ ий лукмо) займын пэрвой тиражшэ лийын.

Тиражыштэ ик миллион модыш—чылажэ 164 миллион 920 тўжэм тэнгэ модалтын.

„Правда", „Известия" „Труд" „Экономическая жизнь" газэтлаштэ пэчэтлымэ тиражын официальнэ таблицэ-влакшэ дэнэ да кугыжаныш крэдит дэн кугыжаныш анлыклымэ кассын Главнэ управлэньыжэ пэчэтлымэ тиражын таблицыж дэнэ анлыклымэ кассылаштэ тўлалтэш.

Чыла шэмэр влак шкэ облигацыштын модын налмыштым тэргэн, модын налмэ оксаштым анлыклымэ кассылаштэ налын кэртыт.

Йамбаршэв йолташ сай туныктыш

„Йошкар шўдыр" колхоз пэлэнсэ (Шэрнур район) кугу йэн туныктымо школыштэ туныктышылан Йамбаршэв йолташ пашам ыштыш. Тудо шкэ пашажым сай шуктыш.

Кызыт тунэмшэ-влакын выпуск лийэ. Чылажэ 15 йэн тунэм лэктэ. Нунын кокла гыч 2 йэн (Йамбаршэва Овдачий дэн Йамбаршэва Анна) отличнэ тунэмыныт.

Ойль-Кид.

50 экзэмпльар „Рвэзэ коммунист" газэтым шараш мутым пуэм

Мый, „Рвэзэ коммунист" газэтын йункоржо Загайнов Васлий, ийунь тылзыштэ 50 экзэмпльар „Рвэзэ коммунистым" да 20 экзэмпльар „Йамдэ лий" газэтым шараш мутым пуэм.

Налмэ мутэм шуктымо нэргэн рэдакцыш увэртарэм.

Загайнов Васлий.

Физкультр пашам начар шындымэ

Марий-Турэк районышто физкультур паша пэш начар шындымэ. Тэлым физкультур кружок-влакым организоватлымэ ыльэ. Кызыт тидэ кружок-влак шаланэн пытэныт. Футбол, волэйбол площадкэ да командэ-влак организовайымэ огытыл. Адак йужо колхозлаштэ площадкэ уло гынат, сэткэ дэнэ мäчэ укэ.

Физкультур паша дэнэ уполномоченный Пырков йолташ колхозлаштэ физкультур пашам вийангдаш огэшат шоналтэ.

А. Чэпакова.

Спартакиадылан йамдылалтыт

Марий пэдинститут тўнгалтыш осоавиахим организацэ рэспублик стрэлковый спартакиадылан йамдылалтыт. Кызыт сай снайпэрвлакым погэн 5 йэн дэнэ кум командэ ыштымэ. Тидэ командэ-влак кажнэ кэчын трэнироватлэн шогат.

Охотин И.

Значокым огыт пу

Мэ, Прамнэк лўм колхозысо рвэзэ-влак (Пэктубай район) ПВХО значоклан март тылзыштак нормым сдатлышна, тунамак значок налашлан Пэктубай Осоавиахим райсовэт вуйлатышэ Широв йолташлан 45 тэнгэ оксам пуышна. Но тугэ гынат, Широв йолташ кызытат ПВХО значокым млانна пуэн огыл.

С. Москвин.

Йарослав войэнно-озанлык училищэ 1937 ий 25 ийуль мартэн курсант-влакым тунэмаш налэш

Войэнно-озанлык училищэ командир, лэйтэнант дэн 2 ранг тэхник-интэндант-влакым йамдыла.

Училищыштэ 2 ий тунэмман. Тунэмаш 17 ийаш гыч 22 ийаш мартэн пöрйэн рвэзэ влак налалтыт.

Тунэмаш пуршын обра зованьышт 8 шэ класс дэч ўлык лийман огыл.

1937 ийыштэ 9-шэ дэн 10 шо классым, альэ тэхникум дэн рабфакын пытартыш курслажым матэматик да руш йылмэ дэнэ сай дэч ўлык огыл отмэтка дэнэ, а моло прэдмэтшым ик мардан тунэм лэкшым испытаньэ дэч посна налалтыт.

1937 ийыштэ, альэ ончычын 8-шэ, 9-шэ да 10-шо классым чыла прэдмэт дэнат ик мардан тунэм лэкшэ-влаклан испытаньэ лийэш. Испытаньэ кыдалаш школын 8-шэ класс программэ дэнэ эртаралтэш.

Войэнэ-озанлык училищын тунэмаш пураш шонышо-влак тыгай докумэнт-влакым район войэнкоматыш, альэ вийгак Йарославл училищын колтэн кэртыт:

1) йодмаш, 2) фото-сўрэтым, 3) автобиографийым, 4) анкэтым, образованьэ нэргэн свидэтэльствым, 5) шочмо нэргэн свидэтэльствым, 6) рик дэч альэ йал совэт дэч тунэмаш пуршын да тудын йэшыжын социальнэ положэньышт нэргэн справкэ, 7) судитлалтдымэ нэргэн справкэ, 8) партий дэч рэкомэндацэ (партий члэн-влаклан), комсомол дэч ВЛКСМ члэн-влаклан), завком дэч (партийыштэ, алэ комсомолыштэ шогыдымо-влаклан), колхоз правлэньэ дэч (колхозник-влаклан).

Тунэмаш пураш шонышо-влак испытаньыш 1—25 август мартэн миийэн кэртыт.

Испытаньыш миийшэ влаклан испытаньэ жапышт кочкыш дэн общэжитэ пуалтэш.

Иарослав войэнно-озанлык училищыш тунэмаш пураш шонышо-влак йодмашым тыгай адрэс дэнэ колтэн кэртыт:

Йарослав ола, Йарослав область, Йарослав войэнноозанлык училищэ.

Футбол дэнэ модмаш эртыш

30 майыштэ Йошкар-Ола „Динамо" станцэш футбол дэнэ модмаш эртыш. Ончыч I-шо „Динамо" командэ дэнэ элэктростанцэ „Октьабр" командэ модыч. Модмаштэ II шо „Динамо" командэ 3:2 счот дэнэ „Октьабр" командым сэнгыш.

Тидын мöнгö I-шэ „Динамо" командэ дэнэ „Зэльоный Дол" командэ модыч „Динамо" командэ 15:0 шот дэнэ „Зэльоный Дол" командым сэнгыш.

Б. РОЗЭНЦВЭЙН

Джузэппэ Гарибальди

(1807—1882)

Джузэппэ Гарибальди 1807 ийыштэ йорло итальйан колызо йэшэш шочын. Тудо итальйан калыкын талэ национальнэ рэволюционэржэ лийын.

Тэнгыз, тэнгызын кугу вўдонгыжо, корабль Гарибальдин эн йöратымыжэ лийыныт. Тудо 9 ийашыжэ годымак корабль дэнэ тэнгыз ўмбалнэ ийын коштын. Тид дэч вара йатыр ий эртымэк, Джузэппэ Гарибальдин йолташыжэ, палымэ руш рэволюционно-дэмократ Гэрцэн, туд дэчын,—молан тынар чот тэнгыз ўмбалсэ илышым йöратэт, —манын йодын. Тидэ йодышлан Гарибальди тыгэ каласэн:

—...Шуко мачт воктэк тўшкан погынэн океанлаштэ ийын коштмаш, морьак-влак дэнэ пырльа зийан да шучкылык вашталтэш кучэдалын калитлалтмаш дэч сайжэ мо уло?

Джузэппэ 10 ийашыжэ годымак „Констанца" суднаштэ пашам ыштэн. Тудын илышыжэ тэнгызысэ эн талэ вўдонгто сэмын эртэн. Ик кана Гарибальдин паша ыштымэ корабль ўмбак пират кашак (пират—тэнгыз ўмбалсэ разбойник-влак—рэдакцэ) кэршалтыныт. Тунам рвэзэ Гарибальди разбойник кашак лонгашкэ пурэн, нунын вуйлатышым лўйэн пуштын. Тидын дэч вара Гарибальди нимогай лўдмашым шинчэн огыл.

Рвэзэ матрос Джузэппэ Италийын Австрий кугыжаныш дэнэ пызырналтмыжым, шкэнжын родинысэ калыкын орланымыжым, пызырналт илымыжым ужын. Пызырналтшэ родинжылан кузэ гынат полшаш шонэн.

Ик кана тудо Таганрог оласэ трактирыштэ (тышкэ эрэ итальйан матрос-влак погынат улмаш) „Рвэзэ Италий" лўман шолып рэволюционно общэствын члэнжым—Кунэом ужын. Тушто Кунэо Италийым эрыкыш луктышлан матрос-влакын восстаньым ышташ ўжын. Тид дэч вара Джузэппын пычкэмыш гыч волгыдышко лэкмыж гай тушын.

1831 ийыштэ Гарибальди „Рвэзэ Италий" общэствын члэнжэ лийын да рэволюционно-общэствэ пашам ышташ тўнгалын. Ик мыньар жап эртымэк Гарибальди (тунам судпан капитанжэ улмаш) Франций гыч Константинополь олаш политик шотышто поктылмо, утопичэский социализм вэрч шогышо-влакым кондэн. Тидэ кондымаш — Джузэппэлан пэш кугу унивэрситэт лийын. Тудо шкэнжын корабльыштыжэ социалист-утопист-влак дэчын у кучэдалмаш нэргэн идэйым налын. „Мый шкэмын илышэм чыла айдэмын илышыжлан пуаш лийынам" возэн Гарибальди.

Марсэль олаштэ (Франций) „Рвэзэ Испаний" общэствын организатыржэ Мадзини дэнэ палымэ лийэш. Мэдзини тудым Совойышто восстаньым организоватлаш полшыкта. Восстаньэ буржуазийын вийжэ дэнэ пызырналтэш Гарибальди Францийыш шылын куржэш. Тыштэ тудо шкэнжын талылыкшым, рэволюцион вийжым ончыктыш. Франций пограничник-влак тудым тўрьмаш пэтырэныт, но Гарибальди тужэчын Марсэлыш шылын куржэш. Тыштэ тудо газэтэш пэчэтлымэ шкэ лўмжым пэрвой ужэш. Газэтэш восстаньыштэ лиймыжлан Гарибальдим казнитлаш судитлымэ нэргэн возымо улмаш.

Марсэль ола гыч Гарибальди Кэчывал Амэрикыш куржэш. Бразилийыштэ император вштарэш эрыкан рэспублик вэрч кучэдалшын партизан отрäдым пога. Тыштэ рэспублик вэрч кучэдалмыжэ годым чот сусырга да 19 кэчэ колышаш гай чэрлэ кийа. Варажым тудо Бразилий гыч Аргэнтиныш куржэш. Туштат—тўрьма, орлык. Йолташ-влак полшымо дэнэ тўрьма гыч шылын куржэш. Но адак тушман кидыш вэрэштэн да пэш чот индыралтэш. Тыгай индырымаш Гарибальдин куатшым йэшарэн вэлэ.

Гарибальди 800 йэнгым погэн, Аргэнтин дэч Уругвайым пэнгыдын аралэн шога. Тыштэ тудо чыла национальнэ гэрой лўмым налэш.

1848 ийыштэ Франций дэн Гэрманийыштэ, адак Йўдвэл Италийыштэ массын рэволюционно кучэдалмашыжэ вийангмэ годым Джузэппэ Италийыш пöртылэш.

Тыштэ тудым калык кугу куанымаш дэнэ вашлийэш. Но шокшо рэволюционэр Гарибальди дэч рэволюцийн вштарэш погышо-влак чот лўдыт.

Гарибальди Францийысэ Луи Наполэон III вштарэш, Италийын тўнг тушманжэ Австрий вштарэш вийан кучэдалэш. Австрий вштарэш кучэдалмэ годым Гарибальдим эн нэлэ позицылаш колтылыныт.

Цилийыштэ эрыкан рэспублик вэрч кучэдалмэ, 1870 ийыштэ франко-прусский сар годым рэспубликан Францийым аралымэ, Парижыштэ коммуна вэрч (1871 ий) кучэдалмэ годсо Гарибальдин чаплэ пашажэ историйэш кугун возалтын кодын. Тудо Маркс организатлымэ 1 Интэрнационалым чот аралэн шогэн.

Талэ рэволюционэр Джузэппэ Гарабальди 1882 ий 2 ийуньышто колэн. Кызыт Испанийыштэ эрык вэрч кучэдалшэ итальйан антифашист батальйон Гарибальдин лўмжым нумалын шога.

Отв. рэдактор
В. В. ЛАЗАРЭВ.

Упол. Марлита А-19. Тираж 2645 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктышэ „М К".